

Til lovforslag nr. L 171. Betænkning afgivet af Det Politisk-Økonomiske Udvalg den 9. juni 2005

Betænkning

over

Forslag til lov om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler

[af statsministeren (Anders Fogh Rasmussen)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 17. maj 2005 og var til 1. behandling den 18. maj 2005. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Det Politisk-Økonomiske Udvalg.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 4 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og statsministeren sendte den 9. maj 2005 dette udkast til udvalget, jf. alm. del – bilag 45. Den 17. maj 2005 sendte statsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Ekspertmøde

Udvalget har onsdag den 8. juni 2005 afholdt et ekspertmøde med deltagelse af professor Ole Espersen og professor Henrik Zahle, der gav en folkeretlig og statsretlig vurdering af lovforslag nr. L 169 og lovforslag nr. L 171.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 31 spørgsmål til statsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

Samråd

Udvalget har stillet et samrådsspørgsmål til statsministeren til mundtlig besvarelse. Samrådet forventes afholdt tirsdag den 14. juni 2005.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, S, DF, KF, RV, SF og FF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Fólkeflokkurins medlem af udvalget bemærker, at Færøerne og Danmark har indgået en bilateral overenskomst, som træder i kraft den 29. juli 2005 ved »*Log um altjóðarættarlígu sáttmálar Føroya landsstýris at gera*« som vedtaget af Lagtinget og stadfæstet og kundgjort af lagmanden samt lov om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler, som herved søges vedtaget af Folketinget, stadfæstet af dronningen og derefter bekendtgjort.

Under forhandlingerne om overenskomsten er Færøernes landsstyre og Danmarks regering blevet enige om at respektere hinandens uenighed om forudsætningerne for overenskomsten, som er udformet i lovform, jf. de to ovenfor citerede tiltrædelseslove.

Forudsætningen for Færøernes beslutning udgøres af Færøernes folks uafhængelige og vedvarende selvbestemmelsesret, som i al fremtid er en suveræn selvbestemmelsesret i henhold til

folkeretten. Denne forudsætning og bemærkningerne til »Log um alþjóðarættarlígu sáttmálar Føroya landsstýris at gera« er selve forudsætningen for vedtagelsen af lovforslaget.

Et *mindretal* i udvalget (EL) vil stemme hverken for eller imod lovforslaget ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* i udvalget (TF) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Tjóðveldisflokkurins medlem af udvalget tilbageviser indholdet og grundlaget for det fremlagte lovforslag, bemærkningerne dertil, og indholdet i de svar, som er afgivet i forbindelse med udvalgets behandling af lovforslaget.

Lovforslaget forsøger at opsætte grænser og barrierer for, hvordan det færøske landsstyre og færøske myndigheder kan handle på vegne af det færøske folk i mellemfolkelige anliggender.

I korthed bygger lovforslaget på den grundlæggende antagelse, at færøske myndigheder handler som fuldmægtige på det danske riges vegne i folkeretlig forstand. Tjóðveldisflokkurin protesterer imod denne opfattelse og den tekst, der opbygges på dette grundlag.

Det færøske folk er et folkeretligt subjekt, og færøske myndighedsmandat i folkeretlige aftaler og mellemfolkelige anliggender udgår fra det færøske folk.

Tjóðveldisflokkurin henviser til multinationale aftaler og traktater, som også Danmark har vedtaget (eksempelvis FN's stiftelsescharter, UNGA resolution 1541 (XV) m.fl.).

Hverken det færøske folk eller færøske folkevalgte repræsentanter har nogensinde besluttet at fragive sit mandat på det folkeretlige og mellemfolkelige område.

Om lovforslagets konkrete indhold vil Tjóðveldisflokkurin påvise følgende:

Det er blevet hævdet, at denne nye lovgivning blot er en lovmæssig formalisering af den praksis, der allerede har udviklet sig, og at der nu åbnes nye muligheder for Færøernes (og Grønlands) deltagelse i internationalt samarbejde.

Det er desværre ikke tilfældet.

Færøske myndigheder har gennem praksis uvidet sin internationale rolle gennem forhandling af fiskeriaftaler, handelsaftaler, dobbeltbeskatningsaftaler, kulturaftaler og andet med andre lande og organisationer. Disse aftaler under-

skrives af Færøerne på vegne af det færøske landsstyre, og Færøerne handler i praksis selvstændigt.

Færøerne har længe arbejdet for deltagelse i eget navn i internationale organisationer og har bl.a. opnået associeret medlemskab af IMO – den internationale søfartsorganisation – og har ønsket det samme i eksempelvis WTO.

Herudover har Færøerne ansøgt om selvstændigt medlemskab af Nordisk Råd, forsøgt at tage kontakt til EFTA om medlemskab og har iøvrigt ønsket selvstændig repræsentation i IWC, Arktisk Råd, NEAFC, NAFO og en lang række andre organisationer, der er vitale for færøsk handel, erhvervsliv, administration og kultur.

Ifølge lovforslaget vil det ikke være muligt at opnå disse vigtige mål. Lovforslagets § 1, stk. 1, lægger op til, at Færøernes landsstyre kan indgå folkeretlige aftaler på overtagne sagsområder. Men de resterende stykker og paragraffer i lovforslaget sætter en lang række begrænsninger:

- Færøernes Landsstyre kan indgå folkeretlige aftaler på overtagne områder, men kun på vegne af det danske rige under betegnelsen »Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne« og kun, hvis det ikke strider mod Danmarks interesser (jf. § 1, stk. 1, og § 2, stk. 1 og 2.)
- Hvis Færøerne og Grønland har fælles interesser på et område, så kræves der enighed mellem de to landsstyrelser, ellers er det det danske udenrigsministerium, der skal føre forhandlingerne (jf. § 1, stk. 2). Når det gælder fiskeri og handelsaftaler, har Færøerne og Grønland ofte helt forskellige interesser, og derfor er dette en begrænsning i handlemulighederne.
- Det fastsættes ved lov, at Færøerne ikke kan handle på egne vegne i forsvars- og sikkerhedspolitiske aftaler.
- Det fastsættes, at de danske myndigheder skal konsulteres og høres forud for, under og efter alle eventuelle forhandlinger om aftaler.
- Derudover slås det fast i § 1, stk. 5, at de danske myndigheder skal have beføjelse til at indgå, forhandle og opsigde de aftaler, som Færøerne måtte have interesse i.
- Medlemskab af mellemfolkelige organisationer kan kun opnås som »Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne« og kun, hvis Danmark ikke er medlem. Er der tale om en mellemfolkelig organisation, hvor både Grønland

Bet. o. lovf. om Færøerne vedr. folkeretlige aftaler

og Færøerne ønsker medlemsskab, så kan det kun indgås i fælleskab mellem Grønlands og Færøernes landsstyrer under betegnelsen »Kongeriget Danmark for såvidt angår Færøerne og Grønland.«

Det er svært at finde en mellemfolkelig organisation af vital betydning, hvor Danmark ikke i forvejen er medlem, eller hvor Færøerne og Grønland ikke har fælles interesser og ønske om medlemsskab. Derfor opfylder lovforslaget ingen af de mål om selvstændig deltagelse i mellemfolkelige organisationer, som Færøerne har arbejdet så længe for at opnå, og færøske og grønlandske interesser risikerer at komme i konflikt med hinanden.

Herudover er der tale om et direkte tilbageskridt i forhold til den hævdvundne praksis. Som et klart eksempel herpå kan nævnes Færøernes og Grønlands medlemsskab af NAMMCO (organisationen vedrørende marine pattedyr i Nordatlanten) og deres rolle i stiftelsen heraf. Færøerne og Grønland er hver især og i eget navn medstiftere af organisationen. Ifølge det foreliggende forslag og ministerens svar på den konkrete udmøntning heraf vil dette ikke være muligt i henhold til lovforslaget. Ifølge lovforslaget ville en sådan aftale og deltagelse kun være mulig fremover, hvis Færøerne og Grønland i fællesskab deltog under betegnelsen »Kongeriget Danmark for såvidt angår Færøerne og Grønland.«

At Færøerne fremover skal optræde som »Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne« i forbindelse med underskrivelse af aftaler med fremmede stater, er ligeledes et tilbageskridt.

Der er således for det første tale om konkrete tilbageskridt og indsnævring i forhold til den hævdvundne praksis, som Færøerne allerede har opnået.

For det andet rummer lovforslaget ikke muligheden for at tage fat på de udfordringer, som det færøske samfund står over for internationalt.

For det tredje levner lovforslaget ikke rum til at løse de potentielle konflikter, der vil opstå i takt med Danmarks forventede øgede deltagelse i Den Europæiske Union på det udenrigs- og forsvarspolitiske område.

På denne baggrund indstiller Tjóðveldisflokkurin forslaget til forkastelse og opfordrer istedet til en helt anden tilgang til fremtidens udfor-

dringer og samarbejdet mellem Færøerne og Danmark.

De seneste år har der været et politisk flertal på Færøerne, der ønsker fuld selvstændighed. Dette flertal er blevet bekræftet ved tre på hinanden følgende valg til det færøske Lagting. Der er blevet foretaget grundige forberedelser, og det færøske Lagting besluttede i 2001 at overtage forpligtelser og dermed reducere det danske bloktilskud med 366 mio. kr. årligt, hvilket ville svare til, at den danske statkasses indtægter blev reduceret med 40-50 mia. kr. om året.

Selvstændighedsprocessen er udtryk for et ønske om at tage ansvar for alle områder af det færøske samfunds udvikling – og ikke mindst at kunne tage ansvaret for vores internationale samarbejde og tage direkte del i globaliseringen uden begrænsninger.

Den færøske nation har behov for at kunne træde ud i verden som et ligestillet folk og en ligeværdig partner i internationalt samarbejde med det fulde og forpligtende ansvar, som det medfører, og med de udviklingsmuligheder, det åbner op for.

Den konstruktive løsning på denne sag ville være, at det danske Folketing og regeringen sagde: »Vi accepterer og støtter de færøske selvstændighedsbestrebelse, og at de færøske myndigheder laver de aftaler i det internationale samfund, som de har behov for. Vi samarbejder om det, vi er fælles om, men kan vælge hver vores veje, hvor interesserne ikke er sammenfaldende.«

Dette ville være en både dristig og værdig løsning for såvel Danmark som Færøerne.

Danmark står internationalt som frontkæmper for folkenes selvbestemmelsesret og støtter selvstændighed og ligeværdigt forpligtende samarbejde rundt omkring i verden.

Danmark har her en enestående mulighed for at gøre de ord til virkelighed, som Danmark i sin egenskab af formand for EU udtalte til FN's generalsamling i 1987:

»The United Nations has a very important role to play in the regard of implementation of self-determination. Wherever the exercise of the right to self-determination is violated, it is only natural that the matter be dealt with in the world organization. The denial of this right anywhere is a concern of people every where.«

Inuit Ataqatigiit og Siumut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Troels Christensen (V) Pia Larsen (V) Leif Mikkelsen (V) Troels Lund Poulsen (V)
Jens Rohde (V) Kim Christiansen (DF) nfm. Mikkel Dencker (DF) Pia Christmas-Møller (KF)
Anfinn Kallsberg (FF) Helle Thorning-Schmidt (S) Frank Jensen (S) Pia Gjellerup (S)
Kirsten Brosbøl (S) Margrethe Vestager (RV) Ole Sohn (SF) Frank Aaen (EL) fmd.
Høgne Hoydal (TF)

Inuit Ataqatigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	52	Enhedslisten (EL)	6
Socialdemokratiet (S)	47	Tjóðveldisflokkurinn (TF)	1
Dansk Folkeparti (DF)	24	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	18	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	17	Fólkaflokkurinn (FF)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	11		

Bilag 1

Oversigt over bilag vedrørende L 171

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og høringsnotat, fra statsministeren
2	Det Færøske Lagtings betænkning over forslag til lov om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler
3	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	Revideret udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
5	1. udkast til betænkning
6	2. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 171

Spm.nr.	Titel
1	Spm., om lovforslagets bestemmelser indebærer en udvidelse af Færøernes muligheder for at indgå folkeretlige aftaler, til statsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm., om der i lovforslaget ligger en anerkendelse af det færøske folks selvbestemmelsesret i henhold til folkeretten, til statsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om, hvordan lovforslaget er foreneligt med FN's principper om folkenes selvbestemmelsesret, til statsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om anerkendelse af ejendomsret til levende ressourcer og råstoffer i undergrunden på færøsk territorium, til statsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm. om selvstændig indgåelse i EU's traktater og selvstændig kompetence i EU-anliggender for rigsdelen Danmark, til statsministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm., om Færøerne og Grønland kan opnå samme status som i NAMMCO, til statsministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm. om opnåelse af selvstændig medlemskab i IWC, til statsministeren, og ministerens svar herpå
8	Spm. om opnåelse af selvstændig medlemskab i NAFO, til statsministeren, og ministerens svar herpå
9	Spm. om opnåelse af selvstændig medlemskab i NEAFC, til statsministeren, og ministerens svar herpå
10	Spm. om opnåelse af selvstændig medlemskab i ICAT, til statsministeren, og ministerens svar herpå
11	Spm. om opnåelse af selvstændig medlemskab i Arktisk Råd, til statsministeren, og ministerens svar herpå
12	Spm. om opnåelse af selvstændig medlemskab i Nordisk Råd, til statsministeren, og ministerens svar herpå
13	Spm. om opnåelse af selvstændig medlemskab i EFTA, til statsministeren, og ministerens svar herpå

Spm.nr.	Titel
14	Spm. om betydning for indgåelse af aftaler ved underskrivning af lovforslagets § 2, stk. 1, til statsministeren, og ministerens svar herpå
15	Spm. om forskel på indgåelse af aftaler på handels- og fiskeriområdet efter lovforslagets ikrafttræden, til statsministeren, og ministerens svar herpå
16	Spm. om betydningen af lovforslagets § 2, stk. 2, til statsministeren, og ministerens svar herpå
17	Spm., om lovforslaget indebærer, at det færøske folk anerkendes nationalt og færinger bosiddende i Danmark opnår status som nationalt mindretal, til statsministeren, og ministerens svar herpå
18	Spm. om overenskomst nævnt i lovforslagets indledning, til statsministeren, og ministerens svar herpå
19	Spm. om afspejling af ligestilling i lovteksten og bemærkningerne, til statsministeren, og ministerens svar herpå
20	Spm., om der er tale om ligestillede parter efter lovforslagets § 1, stk. 4, til statsministeren, og ministerens svar herpå
21	Spm., om der er tale om ligestillede parter når Danmark i bemærkningernes pkt. 4 omtales som ét folkeretssubjekt, til statsministeren, og ministerens svar herpå
22	Spm., om diverse EU-traktater og EU-aftaler er folkeretlige aftaler, til statsministeren, og ministerens svar herpå
23	Spm., om der er tale om ligestillede parter efter lovforslagets § 1, stk. 5, til statsministeren, og ministerens svar herpå
24	Spm. om forhindringer i grundloven, for at Færøerne kan optræde på egne vegne i mellemfolkelige anliggender, til statsministeren, og ministerens svar herpå
25	Spm. om eksempler på mellemfolkelige organisationer, som ikke vedrører Færøerne og Grønland, til statsministeren, og ministerens svar herpå
26	Spm. om følger for Danmark pga. eventuelle handelsrestriktioner mod Færøerne, til statsministeren, og ministerens svar herpå
27	Spm. om Færøernes og Grønlands mulighed for blive selvstændige medlemmer af NASCO, til statsministeren, og ministerens svar herpå
28	Spm. om Færøernes og Grønlands mulighed for blive selvstændige medlemmer af WTO, til statsministeren, og ministerens svar herpå
29	Spm. om lovforslagets betydning for Færøernes aftaler med fremmede stater, til statsministeren, og ministerens svar herpå
30	Spm. om indgåelse og opsigelse af folkeretlige aftaler, til statsministeren, og ministerens svar herpå
31	Spm. om lovforslaget burde lægges ud til folkelig debat og folkeafstemning i Færøerne forinden vedtagelse i Folketinget, til statsministeren, og ministerens svar herpå

Oversigt over samrådsspørgsmål vedrørende L 171

Spm.nr.	Titel
A	Samrådsspm. om begrænsninger for Færøernes indgåelse og underskrivelse af aftaler med andre lande og for Færøernes deltagelse i internationale organisationer, til statsministeren